

ж по мобільному зв'язку. Усе це вже достатньо апробовано. Далі підключаються платформи Moodle і Zoom. Особливу роль відіграє відеоконференція в Zoom. Перше заняття просто необхідно провести й активно співпрацює з деканатами. Замикається процес навчання графіком зустрічі в аудиторії, на кафедрі з викладачем маленькими групами, або ж поодиноці, де в безпосередньому спілкуванні підводяться підсумки вивчення студентами дисципліни і виставляється оцінка. Ті студенти, які з якихось причин не могли користуватися комп'ютером, здають екстерном.

У загальних рисах це перші кроки і процес практично уже почався. Закликаємо викладачів ділитися досвідом.

І. Д. Загрійчук

ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ: АДАПТАЦІЯ ДО НОВИХ УМОВ

Форс-мажорні обставини заставили навчальні заклади різного ступеня акредитації перейти на віддалене навчання через інтернет. Ці ж обставини викликали необхідність прийняття екстремальних заходів як з боку викладачів, так і керівництва ЗВО. Спішно всі учасники освітнього процесу перенесли свою навчальну діяльність в інтернет. Уже раніше викладачами проводилась робота з підготовки і запровадження нових технологій у навчальний процес, використовуючи нові можливості, які принесла нам інформаційна доба. Але слід визнати, що така робота проводилась неспішно, часто не системно, без визначення конкретних термінів її завершення. Це призвело до того, що значна частина викладачів виявилась до кінця не підготовленою до роботи в умовах карантину.

Однак можемо сьогодні констатувати, що першого досвіду переносу навчального процесу в інтернет набуто. З'явилась можливість аналізувати позитивні і негативні результати такого виду навчання. Звичайно, до справді глибокого та всебічного аналізу онлайн-навчання ще далеко, та й навряд чи цей процес, у зв'язку з бурхливим розвитком цифрових технологій, може бути завершеним, на те він і є процесом. Однак будь-який процес є диференційованим, має свої етапи, кожен з яких може і повинен бути проаналізований, оцінений, у ньому повинні бути виявлені здобутки і недоліки, а також запропоновані механізми, що здатні вдосконалити новий вид роботи, забезпечити йому результативність.

Оскільки діяльність ЗВО, як і будь-яких інших соціальних інститутів, здійснюється у певному правовому полі, то перше, що слід зафіксувати, це необхідність удосконалення законодавства, яке повинно унормувати відносини в системі онлайн-навчання. Це стосується зокрема й понятійного визначення такого виду навчального процесу. Теоретичне визначення онлайн-навчання повинно лягти в основу його правового унормування. Часто онлайн-навчання називають просто дистанційним.

Але до дистанційного навчання належить не лише навчання через інтернет, але й, наприклад, заочне. І взагалі, до дистанційного, за великим рахунком, належить будь-яка інша форма навчального процесу, окрім очного.

До сфери нормативно-правового регулювання належить не лише освітньо-педагогічні аспекти онлайн-, і ширше, дистанційного навчання, але й питання робочого навантаження викладачів. Усім відомо, наскільки непросто підготувати онлайн-курси, завантажити їх в інтернет на ту чи іншу платформу та донести до студентів не лише вимоги до освоєння курсу, але й принципи самостійної роботи з наявним навчальним матеріалом. І це при тому, що загальновизнаною є думка про те, що молодь краще «розбирається» в сучасних гаджетах. У цілому це справді так, але істинність цього загального твердження інколи не має підтвердження в роботі з окремими студентами. А повертаючись до робочого навантаження викладачів, зазначимо, що за твердженням деяких авторів публікацій з онлайн-навчання на розробку онлайн-курсу припадає в середньому 6-9 місяців. І це тільки на один курс. А наші викладачі ведуть, як правило, два і більше курсів. Але і це ще не все. Навички роботи викладача на онлайн-платформі формуються протягом перших двох запусків курсу. Зважаючи на це, слід, очевидно, переглянути нормативне навантаження викладача з метою якісної підготовки онлайн-курсів і підвищення ефективності навчального процесу.

З переходом на онлайн-навчання навантаження на викладача збільшується не лише в частині адаптації методики викладання із застосуванням сучасних інтернет-технологій, яке дещо трансформується та набуває нових рис. Лектору та керівнику семінарського заняття доводиться нашвидкуруч освоювати основні принципи роботи інтернет-платформ, з якими окремі викладачі так тісно стикаються ледве не вперше. Особливо це стосується викладачів старшого віку. Якщо до постійного вдосконалення методичної майстерності в системі традиційного навчання викладачі звикли і заклики до її вдосконалення є не лише банальними, але й зайвими, то освоєння інтернет-технологій на сьогодні є головним завданням порядку денного. Таким чином, перед викладацьким складом стоїть подвійне завдання: освоїти методи організації освітньої роботи в Інтернеті, адаптуючи методику викладання дисциплін до нових умов, і одночасно вивчити та зробити «послушною» технічну сторону цього процесу.

Усе нове, що коли-небудь з'являлось в історії людства, завжди викликало неоднозначну реакцію в суспільстві. Були як некритичні захоплення новим, аж до необґрунтованої ейфорії, так і абсолютне заперечення та відкидання нового. Крайньою формою заперечення технічного прогресу є рух лудитів в Англії в кінці XVIII – на початку XIX століть.

Сьогодні вже ніхто не заперечує технічного прогресу, але інерція мислення і певний консерватизм усе ще породжують питання: а що краще – традиційне навчання, яке формувалось століттями, чи перехід на онлайн-технології в освітній сфері?

Очевидно, що тут не існує дилеми. Людство отримало в інформаційну добу додаткові можливості розширення освітнього простору. І мова не про заміну традиційного навчання навчанням дистанційним через інтернет, а про додатковий інструмент реалізації освітніх програм. Доречно говорити і дискутувати не про те, що краще, а яким чином доповнити традиційні форми навчання інтернет-технологіями.

Упровадження інтернет-технологій в освітній процес, з одного боку, ставить перед освітянами проблеми, створює труднощі, вимагає додаткових інтелектуальних та навіть фізичних зусиль, а з другого – створює умови для нових проривів у розвитку інтелектуальних ресурсів суспільства та особистісного розвитку індивідів.

Зокрема, наявність навчальних програм на інтернет-платформах дає змогу оперативно реагувати на освітні запити споживачів, редагуючи навчальні матеріали в режимі реального часу, забезпечує доступ до інформаційних ресурсів 24/7, створює додаткові можливості демократичної комунікації. У деяких випадках обмін знаннями та інформацією з використанням новітніх систем телекомунікацій може стати навіть більш ефективним, ніж у традиційних освітніх системах. З огляду на сказане, можна зробити висновок, що онлайн-навчання може бути ефективним як у поєднанні з традиційним, так і як самостійна одиниця.

З. А. Сивогракова

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Серед основних психологічних принципів міжсуб'єктної комунікації і взаємодії в умовах дистанційної (опосередкованої) освіти виділяють:

- забезпечення широкого спектра можливостей у реалізації індивідуально відмінних способів виконання навчальної діяльності (різні канали і форми зв'язку, варіативність у часі і просторі взаємодії, можливість вибору форм роботи, виконання завдань, спектр пропозицій навчальних курсів, індивідуального сценарію у межах окремого курсу, у досягненні визначеної мети освіти тощо);

- інтерактивність взаємодії з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей учасників;

- урахування пізнавальних потреб суб'єктів освітнього простору, опертя на мотивацію до саморозвитку і сприяння розвитку такої мотивації, спонукання до проактивності;

- пріоритет діяльнісних критеріїв в оцінці результатів над інформаційними;

- створення умов і сприяння творчості, пошуку нових шляхів досягнення результатів, ідей, презентацій тощо;